

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ (1939-1945)

1. A háború okai

Közvetlen ok:

A németeknek **Kelet-Poroszországba** összeköttetés kellett volna \Rightarrow a lengyelek azonban nem adták ezt meg \Rightarrow ezért 1939 szeptember 1-jén **lengyel katonai ruhába öltöztetett rabokkal elfoglaltattak egy határ menti rádióállomást (Gleiwitz)**: ürügy a háborúra

Távolabbi okok

- A Párizs környéki békék igazságtalan területi rendezései
- Hitler **revansot** akart venni az első világháború elvesztéséért
- a vesztes háború miatt a zsidóságot okolta, ezért célja volt a **zsidóság teljes kiirtása**
- fel akart lépni a **kommunizmus terjedése** ellen
- a német nép számára **életteret** kívánt biztosítani és **nyersanyagot** a fejlődéshez

2. A háború előzményei: a hitleri agresszió

Adolf Hitler készül a háborúra és sorban rúgja fel a versailles-i béke pontjait:

a) **remilitarizálja** (=újrafegyverzi) a **Rajna-vidéket** (1936)

A német hadsereg bevonul a béke szerint fegyvermentes Rajna-övezetbe

b) **megvalósítja az Anschluss**: Németország és Ausztria egyesül (1938)

Tömegek éltették az Anschluss, Ausztria és Németország egyesülését (bár a béke ezt is megtiltotta)

c) a müncheni szerződésben feldarabolja Csehszlovákiát (1938)

⇒ Csehország német irányítás alá kerül (Cseh-Morva Protektorátus)

⇒ Szlovákia önálló lesz, de Hitler-imádó miniszterelnökkel (Tiso) ⇒ azt fogják tenni, amit Hitler kér tőlük

A müncheni szerződés döntőbírái

Hitler aláírja a szerződést

Idáig Hitler **mindent megtehetett**, az antant elnézte neki, mert tudták, hogy **katonailag ő a legerősebb** Európában

3. A háború kitörése:

Hitler **következő áldozatának Lengyelországot** nézi ki:

a) Követeli a lengyelektől **Danzig** szabad várost és a **korridort**

b) **Egyezséget köt a Szovjetunióval: ez a Molotov-Ribbentrop paktum:**

⇒ **megnemtámadási szerződés** Németország és a Szovjetunió között

⇒ a két ország **felosztja egymás között Lengyelországot**

*Vjacseszlav
Mihajlovics
Molotov,
Sztálin
külügyminisztere*

*Joachim von
Ribbentrop,
Hitler
külügyminisztere*

c) **Anglia és Franciaország figyelmezteti Hitlert:** ha megtámadja a lengyeleket, hadat fognak neki üzeni

d) **Hitler ennek ellenére 1939. szeptember 1-jén lerohanja Lengyelországot:**

⇒ nem tart senkitől, mert katonailag még mindig ő a legerősebb

⇒ azt hiszi, az antant nem üzen hadat, mivel eddig **mindent eltértek** neki

e) Az **antant** viszont **tényleg hadat üzen** ⇒ **Lengyelország megtámadásával tehát kitör a II. világháború**

4. A háború I. szakasza: a tengelyhatalmak sikerei (1939-41)

- a) **1939. szeptember 1-jén Lengyelország elleni támadás** ⇒ 1 hét alatt elfoglalta:
- nyugatról Hitler, kelet felől a Szovjetunió támadott ⇒ hatalmas túlerő (szovjet-német együttműködés a **Molotov-Ribbentop paktumnak** megfelelően)
 - **Lengyelországot felosztották**: nyugati része a németeké, keleti része a szovjeteké, középső részén Lengyel Főkormányzóság
 - a lengyelek megadták magukat, a légierő Angliába emigrált, a vezérkar Romániába menekült
- b) **A balti államok**: Észtország, Lettország és Litvánia „önként” csatlakoztak a Szovjetunióhoz
- c) 1939 novemberében a **Szovjetunió megtámadta Finnországot** Leningrád biztosítására ⇒ a Szovjetuniót kizárták a Népszövetségből és csak véres harcok során tudott területeket szerezni
- d) **Furcsa háború**: szeptemberben Anglia és Franciaország hadat üzent Hitlernek: eredménytelen gazdasági blokád alá vették Németországot, de **tényleges hadi cselekmények nem történtek**. Hitler azért nem támadott, mert nem akarta, hogy agresszorként bélyegezzék meg, inkább kivárt, a nyugati hatalmak pedig még nem kockáztattak, mert Hitler felkészültebb a harcra
- e) **1940 tavaszán Hitler megindult nyugat felé** és elfoglalta Svédországot majd Norvégiát, mert kellett neki a **svéd acél és a norvég tengerpart**. Norvégia nem tanúsított ellenállást, hogy megvédje a polgári lakosságot (kollaboráns kormány Quisling vezetésével), észak felől elfoglalta Dániát, majd megtámadta **Hollandiát, Belgiumot és Luxemburgot** ⇒ **területileg közel került Angliához a tengerparton és az ardenneki szenet is megszerezte**

Adolf Hitler és Vidkun Quisling, Norvégia diktátora

f) **Franciaország elleni támadás (1940 május):**

- a franciák a **francia-német határon védvonalat** építettek, a **Maginot-vonalat**, innen várták a támadást, Hitler azonban észak felől, az **Ardenneken átkelve meglepetésszerűen rohanta le az országot**

- ki kellett telepíteni a hadianyagot Angliába, így **evakuálták a Maginot-vonalat** ⇒ mivel a La Manche csatorna légterét a németek uralták, **az átvonulókat bombázták** ⇒ a **teljes műszaki felszerelés Dunkerque-nél maradt**, ezt megkaparintották a németek s csak a csapatok jutottak át
- Hitler célja **Párizs elfoglalása** volt, **Vichy-t meghagyták kis francia töredékként Petain marsallal** az élen
- közben keletről Olaszország is megtámadta a franciákat, de csak egy kis területet tudott elfoglalni
- **De Gaulle megszervezte a francia ellenállást** Londonból

Hitler az Eiffel-toronnyal

Petain francia kormányzó Hitlerrel

g) **Anglia megtámadása (angliai csata, 1940 nyár)**

- Hitler légi úton támadott ⇒ **terrorbombázás (Oroszlánfóka hadművelet)**
- az **iparvidékeket akarták tönkretenni**
- angolok feltalálták a **radart** ⇒ nem volt több esélyük a németeknek
- **Anglia válaszul megkezdte Berlin bombázását**, ezzel erkölcsileg is rombolta a hitleri legyőzhetetlenség mítoszát ⇒ **Hitler határozatlan időre lemondott angliai partraszállásáról**

A német légerő porig bombázta a városokat, az angolok azonban új Hitler-ellenes miniszterelnökük, Churchill vezetésével a végsőkig kitartottak, pedig Churchill csak „Vért és könnyeket!” ígért megválasztásakor

h) Olaszország egyéni akciója Afrikában:

- **Mussolini féltékeny** volt Hitler sikereire és félt, hogy neki semmi sem marad
- Hitler kénytelen volt segíteni szövetségésének, nehogy elveszítse
- **Rommel Afrikában sikereket ért el** az angolokkal szemben az **Afrikakorps** hadtesttel

i) Hadműveletek a Balkánon (1941):

- **Görögországot is megtámadták az olaszok**, ahol angol befolyás volt. A Duce a Führer tudta nélkül **támadta meg Görögországot** ⇒ a görögök viszont **visszaverik az olasz** sereget
- **Bulgária csatlakozott Németországhoz, Romániát szintén megnyerte** a Szovjetunióval szembeni támadás miatt
- **Jugoszláviában angolbarát kormány** alakult, ezért **Hitler Bulgária és Magyarország segítségét kérte a lerohanásához** (hogy kiugrassa a nyulat a bokorból), mikor Jugoszláviával örökbarátsági szerződésünk volt ⇒ **Teleki Pál öngyilkos lett, de Magyarország végül támadott** ⇒ jó hírünknek sokat ártott

4. A háború II. szakasza: a fordulat éve (1942-43): Sztálingrád – El-Alamein - Midway

1941 nyarán Hitler végre a Szovjetunió elleni támadásra koncentrálni kezdett:

- **ásványkincsek, nyersanyagok** miatt,
- **életér** miatt,
- a **Vörös Hadsereg még gyenge**, mert Sztálin még a vezérkarát is ellenségként kezelte és meg is tisztogatta

a) 1941. június 22-én megindult a Szovjetunió elleni hadjárat, 3 irányból:

- 1. Leningrád 2. Moszkva 3. Don-vidéke - **nyersanyag** (szén, kőolaj, mezőgazdaság)
- Az **utánpótlás biztosítására elfoglalták Ukrajnát**
- Sztálin hátrált, s egész **hadiiparát leszerelve áttelepült az Urálon túlra**, ahol a gyárakat újra összerakva hadi termelésbe kezdett
- Hitler célja villámháború volt, de **Leningrádnál elnyúlt a harc**: 300 napra körülvették a várost
- a németek **a polgári lakosságot is ellenségnek tekintették**, mert kommunisták ⇒ terrorizálás ⇒ itt volt a legnagyobb a polgári áldozatok száma
- a Szovjetunió fegyvergyártásba kezdett az Urálon túl ⇒ **T34-es tank és Katyusa gépfegyver**
- A németek célja az **Urálon túli ipartelepek megsemmisítése**, valamint a **kőolajlelőhelyekhez** (pl. Perzsa-öböl) **való kijutás** volt ⇒ összevonták erejüket Európa déli részén és kelet felé támadtak ⇒ megtámadták 1942 novemberében **Sztálingrádot**: itt volt az **első jelentős orosz ellentámadás Zsukov vezetésével**: szőnyegbombázás a sík rész felől és olajjal meggyújtották a Volga folyót, így a németek a Volgán nem tudtak átkelni

- a városért folytatott harc házról házra ment, 1943 februárjára az oroszok visszafoglalták a várost, aztán a németek szerezték vissza ⇒ az oroszok kiéheztették őket ⇒ **Paulus megadta magát** ⇒ 200 ezer német hadifogoly

A sztálingrádi csatában minden házért külön meg kellett harcolni

Sztálingrádnál a harcolók szó szerint rommá lőtték szét az egész várost

A sztálingrádi harcokat nagyon megszenvedte az ártatlan civil lakosság is

Paulus, a sztálingrádi vesztes

Zsukov marsall, a sztálingrádi győző

b) 1942 januárjától **afrikai harcok:**

- Rommell győzelme Tobruknál, majd veresége El-Alameinnél
- a németek pozíciói jobbak voltak Egyiptomnál ⇒ 1943 nyaráig nyomultak előre, cél volt a Nílus elérése ⇒ **angol + amerikai erők Montgomeryvel megakadályozták a németek további előrenyomulását** és a Nílus elérését ⇒ **Afrikában már 1943-ban véget értek a harcok szövetséges győzelemmel**

Erwin Rommel

Bernhard Montgomery (Monty)

Az el-alameini csata pillanatképei

c) Az USA belépése a háborúba:

- **1941. december 7-én Japán meglepetésszerű támadást hajtott végre a legnagyobb amerikai csendes-óceáni kikötő ellen, Pearl Harbour-ben**

Pearl Harbornál csak az amerikai légi felderítők égtek le jobban: egyszerűen nem vették komolyan a japánok támadását és nem is készültek fel rá. Az USA hadereje egy évig nem tudta kiheverni ezt a katasztrofális vereséget

- az amerikaiaknak majd egy évig tartott, míg összeszedték magukat, addig **gyors japán győzelmek a Csendes-óceánon**
- 1942 novemberében a fanatikus japán katonák a Salamon-szigetekenél vereséget szenvedtek, mely azonban még nem volt döntő, a lélektani hatása volt nagy
- a harc **óriási áldozatokkal** járt mindkét fél részéről (japán **kamikázék**)
- **Midway-nél angol-amerikai túlsúllyal aratott győzelmet Mac Arthur**, majd szigetről-szigetre haladva nyomult Japán felé (békaugrás-taktika)

5. A háború 3. szakasza: a szövetségesek győzelmei (1943-1945)

a) Fáklya hadművelet:

- **angol-amerikai partraszállás** Algír + Marokkó + Szicília felől, Sztálin is támogatta
- **eredmény: Olaszországban a fasiszták elfogták Mussolinit**, mert nem lett nagy az ország, ahogy ígérte, a külügyminiszter is ellene fordult, feloszlatta a fasiszta pártot, hadüzenetet küldött Németországnak, **Saloban létrehozták a fasiszta köztársaságot**
- az egész országban állt a frontvonal, **lassú szövetséges nyomulás (csigaoffenzíva)**
- A **németek kiszabadították Mussolinit**, ám hatalmát már nem sikerült megerősítenie, **Mussolinit kivégezték a partizánok**

b) Orosz előrenyomulás:

- az Urálon túlról jött az utánpótlás
- amerikai-angol-szovjet összefogás
- 1944. július 5. **Kurszki nagy tankcsata** szovjet győzelemmel
- 1944 végére a **Szovjetunió felszabadul**: Kijev + Ukrajna + Leningrád
- az orosz taktikát megváltoztatták: a német hadsereg gyenge pontjait támadták
- Finnország fegyverszünetet kért
- a **Szovjetunió kilépett határain és egészen Berlinig nyomult**

c) Teheráni konferencia 1943 novemberében: (Sztálin, Roosevelt, Churchill)

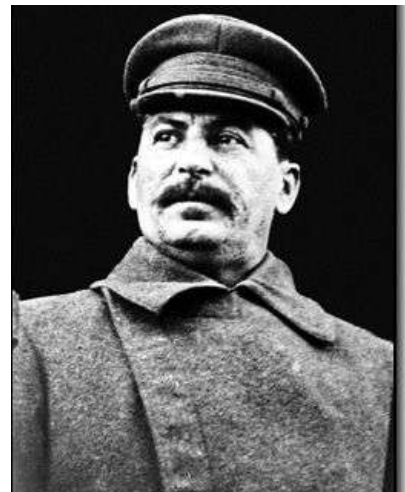
- arról döntöttek, hogy a **3 nagyhatalom mit tegyen a győzelemért**
- Roosevelt támogatta a szovjeteket, Churchill óvatosabb: tudta, hogy a Szovjetunió visszaél majd hatalmával
- Sztálin azt mondta, **nyissanak egy második frontot a németek ellen**, megosztva ezzel erőiket: a második front **lehetett volna Franciaország területén vagy a Balkánon**, Sztálin ekkor a Balkánt javasolta
- **Lengyelország keleti része a Szovjetunióé lesz** kárpótlásul
- Sztálin megígérte, hogy az európai háború után Japán ellen fordul
- megállapodtak abban is, hogy **nem kötnek Hitlerrel különbékét**, a háborút a **németek teljes kapitulációjáig** folytatják.

Winston Churchill

Franklin D. Roosevelt

Joszif Sztálin

d) **A 2. front megnyitása:**

- Hitler abban bízott, hogy a kommunista és a demokratikus világrendszer összefogása nem jön létre, de tévedett
- a második front megnyitása: **1944. június 6. Normandiai partraszállás**
- a németeket meglepetésként érte, tudták, hogy lesz 2. front, csak azt nem, hogy mikor és hol
- Anglia + USA megindította **Franciaország felszabadítását**
- **De Gaulle** megszervezte a párizsi népfelkelést
- Párizs felszabadulása után **több merénylet Hitler ellen** ⇒ sikertelenek

e) **A tengelyhatalmak viaszorulása:**

- 1944 augusztusában és szeptemberében **Románia és Bulgária Németország ellen fordult**
- Októberre **Tito** kiverte a németeket Jugoszláviából ⇒ nem kért a közeledő szovjet csapatok segítségéből, független akart maradni
- **Magyarország átállása nem volt megszervezve, Horthy kiugrási kísérlete nem sikerül** ⇒ kellettünk Hitlernek a Szovjetunió elleni védekezéshez ⇒ **véres harcok a felszabadulásért**
- Hitler már csak a V1 és V2-es rakétákban bízhatott (**csodafegyver**), de a kilövőállomásokat megsemmisítették
- 1944. december - **utolsó elkeseredett német támadás az Ardennek felől** – vereség
- Folyt a **német városok bombázása**, 1945 januárjára a Vörös Hadsereg átkelt az Oderán, visszafoglalta Varsót és német földön állt

f) **1945. január: jaltai konferencia (Sztálin, Roosevel, Churchill)**

- a **háború végső befejezéséről** és az utána való politikáról
- **ENSZ megalapításának** elhatározása
- Németországot megszállási övezetekre fogják bontani
- **Kelet-Európa kiszolgáltatása Sztálinnak** ⇒ a Szovjetunió által megszállt területen az oroszoknak prioritásuk volt, belenyugodtak a kommunizmus fertőzésébe

g) **A tengely veresége:**

- Német fegyverletétel
⇒ Hitler különbéke ajánlatát elutasították, **1945. április 30-án Hitler öngyilkos lett**
⇒ május 8-án a németek kapituláltak, **május 9-én** (a győzelem napja) Prága is felszabadult, **Európában véget ért a háború**

Hitler és Eva Braun együtt lettek öngyilkosok

- **Május 9 - szeptember 2. Potsdam-i konferencia: (Sztálin, Truman, Attlee)**
(Roosevelt meghalt ⇒ Truman, Churchill választási vereséget szenvedett ⇒ Attlee)
⇒ **német-lengyel határ** kérdése
⇒ **Németország megszállási övezeteinek** eldöntése
⇒ **Ausztriát is felosztották**, a katonák jelen voltak és segítettek a polgári lakosságnak
⇒ Anschluss megtiltása, **németek kitelepítése Cseh- és Magyarországról**
- **Japán veresége**
 - A japánok fanatikusan harcoltak, bevetve a **kamikaze (=isteni szél) harcmódot is: öngyilkos pilóták belevezették repülőgépeiket a célpontokba**, hogy az biztosan felrobbanjon és megsemmisüljön ⇒ a háború még hosszú évekig eltartott volna

Kamikaze előtt...

...és kamikaze után

- A gyors befejezés érdekében az **USA beveti az atombombát** ⇒ 1945. augusztusában két japán várost elpusztítanak: **Hirosima** a „Kisfiú” (Little Boy), **Nagaszaki** a „Kövér Ember” (Fat Man) nevű atombomba áldozata lett

*A kisfiú és műve
(Hirosima, 1945. augusztus 6.)*

- **1945. szeptember 2-án Japán feltétel nélkül megadta magát** ⇒ ezzel véget ért a II. világháború